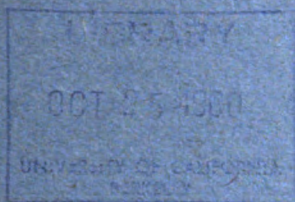

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. X св. 3—6

[*Naš jezik*]

БЕОГРАД 1960

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>М. Стевановић</i> : Александар Белић	69
2. <i>М. С. Московљевић</i> : Сећање на једну дијалектолошку екскурзију с професором Белићем	81
3. <i>Др Хамдија Кайџић</i> : Боравак професора д-р Александра Белића у Херцеговини 1903 г.	84
4. <i>Ирена Грицкај</i> : Академиски речници и њихови задаци	88
5. <i>Павле Ивић</i> : Почетак организованог рада на лингвистичкој географији код нас	101
6. <i>М. Стевановић</i> : О једном основном и неколика узредна проблема	108
7. <i>В. М. Мишовић</i> : О речима <i>глукоза - гликоза, валенца - валенија, суйсџанца - суйсџанија</i>	139
8. <i>Б. Милановић</i> : Заменички облик <i>свију</i> у савременом књижевном језику	143
9. <i>Милија Ситанић</i> : Квантитет завршног самогласника компаратива прилога	149
10. <i>Петар Ч. Сладојевић</i> : Квантитет завршног самогласника 3 л. мн. аориста и имперфекта	154
11. <i>Живојин Ситанојчић</i> : <i>Делићи</i> мишљење и слични изрази	156
12. <i>М. С. Лалевић</i> : О неким синтаксичким колебањима	165
13. <i>Берислав М. Николић</i> : Осврт на приповедачки стил Бранка Ђошића	171
14. <i>Језичке йоуке</i>	180

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник д-р МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
 Секретар Уређивачког одбора д-р Берислав М. Николић

Научно дело

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА

БЕОГРАД

1960

Слог Издавачке установе „Научно дело“, Београд, Вука Караџића 5
 Штампана и повез Графичког предузећа „Академија“, Космајска 28, Београд

КВАНТИТЕТ ЗАВРШНОГ САМОГЛАСНИКА 3. Л. МН. АОРИСТА И ИМПЕРФЕКТА

Наше граматике не помињу дужину крајњег слога у 3. л. множине аориста и имперфекта (-ше и -ху) па одатле излази да оне ту дужину не признају као особину нашега књижевног језика. То је свакако зато што ни код Даничића ови завршници нијесу дуги.

Међутим, има приличан број наших говора, који улазе у ужу или у ширу основицу књижевнога језика, у којима је завршетак -е у 3. л. мн. аориста дуг, а релативно¹ је још већи број таквих говора у којима је дуг завршетак -у у 3. л. мн. имперфекта. Та чињеница наводи нас да поставимо питање је ли овај став наше нормативне граматике довољно оправдан.

У 3. л. мн. аориста имају -ē:

Њеваљски говор (Г. Ружичић, Акценатски систем пјеваљског говора, СДЗБ III, стр. 161). Ружичић каже да је забиљежио и неколико примјера с кратким -е, а наводи само два;

Ускочки говор (М. Сијанић, Говор племена Ускока у Црној Гори, Гласник САН V, св. 2, стр. 328). У овоме је говору ово -е редовно дуго;

Никшићки говор (Ово ми је лично познато);

Мосћарски говор (према усменом саопштењу Ф. Мајијашић, асистента Института за српскохрватски језик САН, из Мостара и Ј. Вуковића);

Цуце и Бјелице (по саопштењу М. Пешикана, који је испитао и говор ових племена; оvdје је -ше увијек дуго);

говори у сливу Фојнице (D. Brozović, Izvještaj o dijalektološkim istraživanjima u slivu rijeke Fojnice, Ljetopis JAZU 63 (1959) стр. 436; и оvdје је -ше редовно дуго);

¹ Релативно кажем зато што се имперфекат употребљава на знатно ужој територији од аориста.

буњевачки говор залеђа сењскога (*Tomljenović Gr. Bud.*, Буњевачки дијалекат залеђа сењскога с нарочитим обзиром на наглас, *Nastavni vjesnik XIX*). Иако аутор то изричито не каже, већина примјера за 3. л. мн. аориста има ознаку за дужину на *-ше* (в. стр. 594—595).

Одавде је јасно да дужина о којој је ријеч није нека локална или ријетка појава него је налазимо на широком простору па зато мислим да јој се може признати право уласка у књижевни језик.

Дуго *-у* у 3. л. мн. имперфекта изговара се:

у *Пљевљима* (редовно; *Ружичић*, СДЗБ III, стр. 155);

у *Никшићу* (Лично ми је познато);

у *Ускоцима* (редовно; *Стијанић*, Гласник САН V, св. 2, стр. 328);

у *Мосћару* (по саопштењу Ф. Матијасић и Ј. Вуковића);

у *Цуцама*, *Бјелцима*, *Загарачу*, *Команима* и у *Љешанској нахији* — увијек кад се чува *x* или има неки његов замјеник; кад се *x* сасвим губи, онда је *-у* некад дуго, а некад кратко (по саопштењу М. Пешикана);

у *Пиви* и *Дробњаку* (необавезно; *Вуковић*, Акцентат говора Пиве и Дробњака, СДЗБ X, стр. 331);

у *Васојезићима* (редовно; према саопштењу Р. Алексића);

у *Поцерини* (М. Московљевић, Акценти поцерског говора, ЈФ VII, стр. 58; М. каже да се имперфекат чува још само у народним пјесмама, али је овај завршетак „дуг (односно полудуг“)“);

у *Бјелойављихима* (То се види из примјера које је дао Р. Бошковић у своме раду О природи, развитку и заменицима гласа *x* у говорима Црне Горе, ЈФ XI, стр. 190).

Одавде се види да је дужина завршетка *-у* у 3. л. мн. имперфекта врло распрострањена, нарочито с обзиром на то да се јавља у крајевима у којима се имперфекат најбоље чува.

Из свих ових разлога сматрам да се може предложити да се у савременом српскохрватском књижевном језику, поред облика с кратким завршним самогласником у 3. л. мн. аориста и имперфекта, прихвате и облици с дугим самогласником.

Петар Ч. Сладојевић